

Archeologienota

met uitgesteld vooronderzoek
Nevele, Hoelstraat

Titel
Archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Nevele Hoelstraat

Auteur(s)
Lina Cornelis

Opdrachtgever
Tricon / Jofra Bouw
Bilksken 12
9920 Lovendegem

BAAC-Projectnummer
2016-357

Plaats en datum
Gent, 12 juli 2016

Reeks en nummer
BAAC Vlaanderen Rapport 214
ISSN 2033-6898

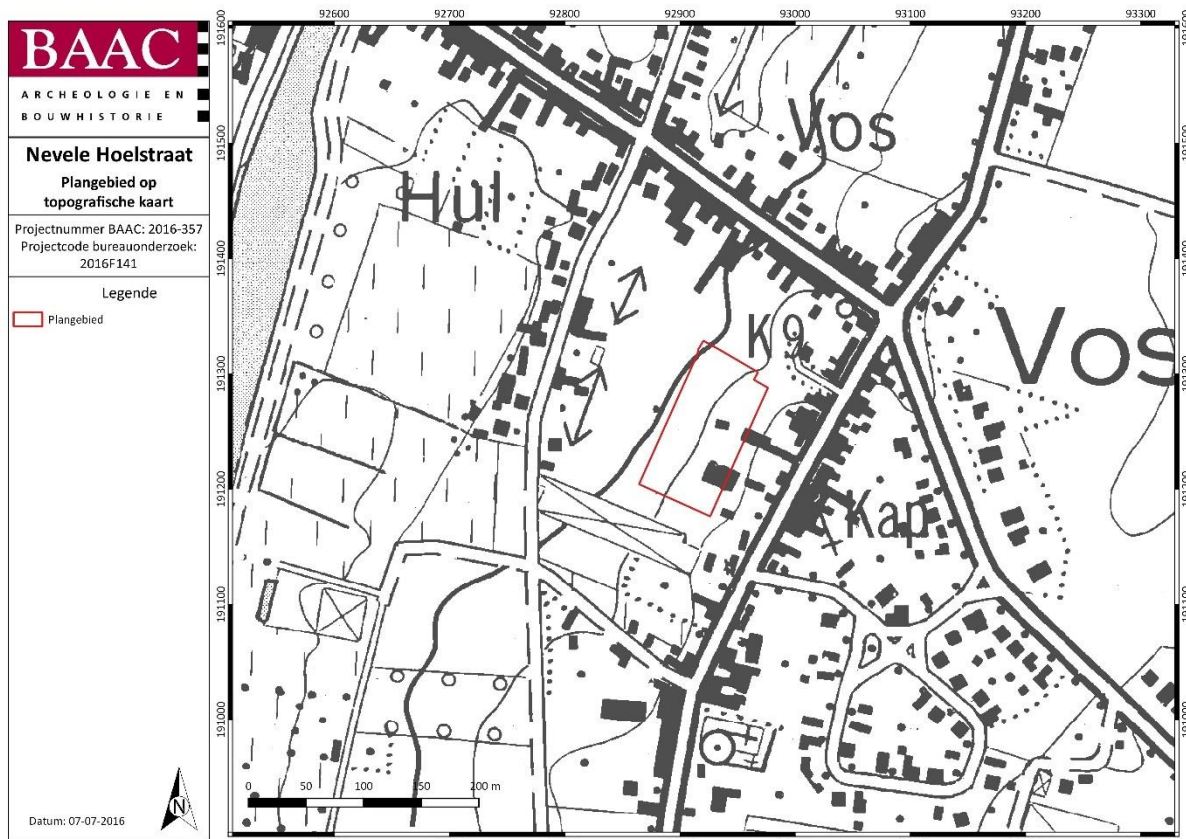
Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Archeologische voorkennis	3
1.3	Onderzoeksopdracht	3
1.3.1	Algemene beschrijving en doel	3
1.3.2	Aanleiding	4
1.3.3	Beschrijving ingreep/ geplande werken	4
1.3.4	Randvoorwaarden	5
1.4	Strategie en werkwijze	6
2	Assessment Bureauonderzoek	7
2.1	Methoden en technieken	7
2.2	Assessment onderzoeksgebied	7
2.2.1	Landschappelijke en bodemkundige situering	7
2.2.2	Historiek	15
2.2.3	Cartografische bronnen	15
2.2.4	Archeologische data	18
2.3	Besluit	21
2.3.1	Archeologische verwachting	21
2.3.2	Potentieel op kennisvermeerdering/afweging noodzaak verder vooronderzoek	21
2.3.3	Samenvatting	22
2.3.4	Samenvatting breed publiek	23
3	Lijst met figuren	24
4	Lijst met tabellen	24
5	Bibliografie	24

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Naam site:	Nevele, Hoelstraat
Onderzoek:	Archeologienota met uitgesteld vooronderzoek
Ligging:	Oost-Vlaanderen, Nevele, Vosselare, Hoelstraat
Kadaster:	Afdeling 6 , Sectie A, Percelen: 506A2 (partim), 506E2 (partim), 506G2 (partim), 507A2 (partim), 507B2 (partim), 507C2 (partim), 507E2 (partim), 507F2 (partim)
Coördinaten:	Noordwest: x: 92865.2 y: 191330.5 Noordoost: x: 92989.5 y: 191330.5 Zuidwest: x: 92865.2 y: 191177.7 Zuidoost: x: 92989.5 y: 191177.7
Opdrachtgever:	Tricon / Jofra Bouw Bilksken 12 9920 Lovendegem
Uitvoerder:	BAAC Vlaanderen bvba
Erkenningsnummer BAAC Vlaanderen:	2015/00020
Projectcode BAAC Vlaanderen:	2016-357
Projectcode bureauonderzoek:	2016F141
Erkend archeoloog:	Lina Cornelis / 2015/00024
Bewaarplaats archief:	BAAC Vlaanderen bvba (tijdelijk)
Grootte projectgebied:	9132,10 m ²
Uitvoeringsperiode:	juli 2016
Aanleiding:	Verkaveling met 16 loten
Wettelijk depot:	Indien het uitgesteld vooronderzoek een archeologisch ensemble oplevert, zal in overleg met Onroerend Erfgoeddepot Provinciaal Erfgoedcentrum Ename een deponering moeten worden afgesproken. Deze archeologienota omvat enkel een bureauonderzoek en het archeologisch ensemble (papieren archief) wordt digitaal en analoog bij BAAC Vlaanderen bewaard.
Resultaten (termen thesaurus):	steentijd, Romeinse tijd, middeleeuwen, mogelijk metaaltijden.
Topografische kaart:	

Kadasterkaart:

Plan met gekende verstorings:

buiten de aanwezige bebouwing is geen versterking van de bodem in het plangebied bekend.

1.2 Archeologische voorkennis

Er zijn in het plangebied zelf geen vondsten of eerdere archeologische onderzoeken bekend. Een beschrijving van archeologische waarden in de directe en ruimere omgeving van het plangebied is opgenomen in het assessment bureauonderzoek.

1.3 Onderzoeksoopdracht

1.3.1 Algemene beschrijving en doel

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting

gemaakt van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Dit gebeurt in een prospectiefase die kan bestaan uit booronderzoek en/of gravend vooronderzoek in de vorm van proefsleuven en/of proefputten.

Het doel van het **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen). Dit wordt, samen met de gegevens uit het bureauonderzoek, beschreven in de archeologienota.

1.3.2 Aanleiding

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft BAAC Vlaanderen bvba in opdracht Tricon / Jofra Bouw een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door Tricon / Jofra Bouw een verkaveling met 16 loten gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van wegenis, riolering en wooneenheden) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

Wanneer de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig buiten een archeologische zone vallen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones, en indien de terreinen bovendien niet voorkomen op de kaart van gebieden geen archeologie (GGA) is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist.

De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied te Nevele Hoelstraat bedraagt 9132,10 m² en valt buiten een archeologische zone en komt niet voor op de GGA (gebieden geen archeologie, waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt), m.a.w. een archeologienota dient bij de verkavelingsaanvraag te worden gevoegd.

1.3.3 Beschrijving ingreep/ geplande werken

Tricon / Jofra Bouw plant op het terrein een verkaveling met 16 loten. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

Vanwege het feit dat het terrein nog niet in eigendom van de opdrachtgever is, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na het in eigendom komen van de terreinen, uitgevoerd dient te worden.

1.4 Strategie en werkwijze

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting onderzoekslocatie, is deze te situeren binnen een breder landschappelijk-historisch kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en archeologische literatuur en de Centrale Archeologische Inventaris.

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij worden de gekende archeologische, historische en geologische/geografische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd. Aansluitend wordt een uitgebreide cartografische analyse van de onderzoekslocatie uitgevoerd. Volgende kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart
- Bodemgebruikskaart
- Potentiële-bodemerrosiekaart

Hierbij moet worden opgemerkt dat de bodemgebruikskaart feitelijk niet geschikt is voor bestudering op perceelsniveau. In de begeleidende tekst op de website van AGIV staat het volgende: *‘De informatie die door deze datasets gegeven wordt is kleinschalig. Dit heeft een belangrijke implicatie. De informatie die men haalt uit een groter gebied zoals bijvoorbeeld een provincie of het volledige Vlaamse gewest zal nauwkeuriger zijn dan de informatie die men tracht te halen uit bijvoorbeeld een bepaalde buurt. Dit wordt duidelijk wanneer ingezoomd wordt in het digitale bestand. Naarmate de kaart steeds meer vergroot wordt zal op een bepaald moment de samenhang tussen de verschillende bodemgebruikstypes verdwijnen. Het is dan ook sterk aan te raden deze kaart niet te gebruiken voor lokale studies. De informatie die hieruit gehaald wordt, is onzeker.’* ^[1] De kaart werd toegevoegd omdat ze vereist wordt in de Code van Goede Praktijk, maar moet met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Historische en archeologische kaarten:

- CAI-kaart

^[1] https://download.agiv.be/Producten/Detail?id=12&title=Bodembedekkingsbestand_opname_2001

- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen/Popp-kaart
- Vandermaelen-kaart

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart* ^[2]. Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

De geomorfologische kaart werd niet geconsulteerd aangezien deze niet bestaat voor het plangebied.

2 Assessment Bureauonderzoek

2.1 Methoden en technieken

Ten aanzien van vondsten, stalen, conservatie en sporen worden geen methoden en technieken beschreven aangezien deze zaken niet in het bureauonderzoek voorkomen.

2.2 Assessment onderzoeksgebied

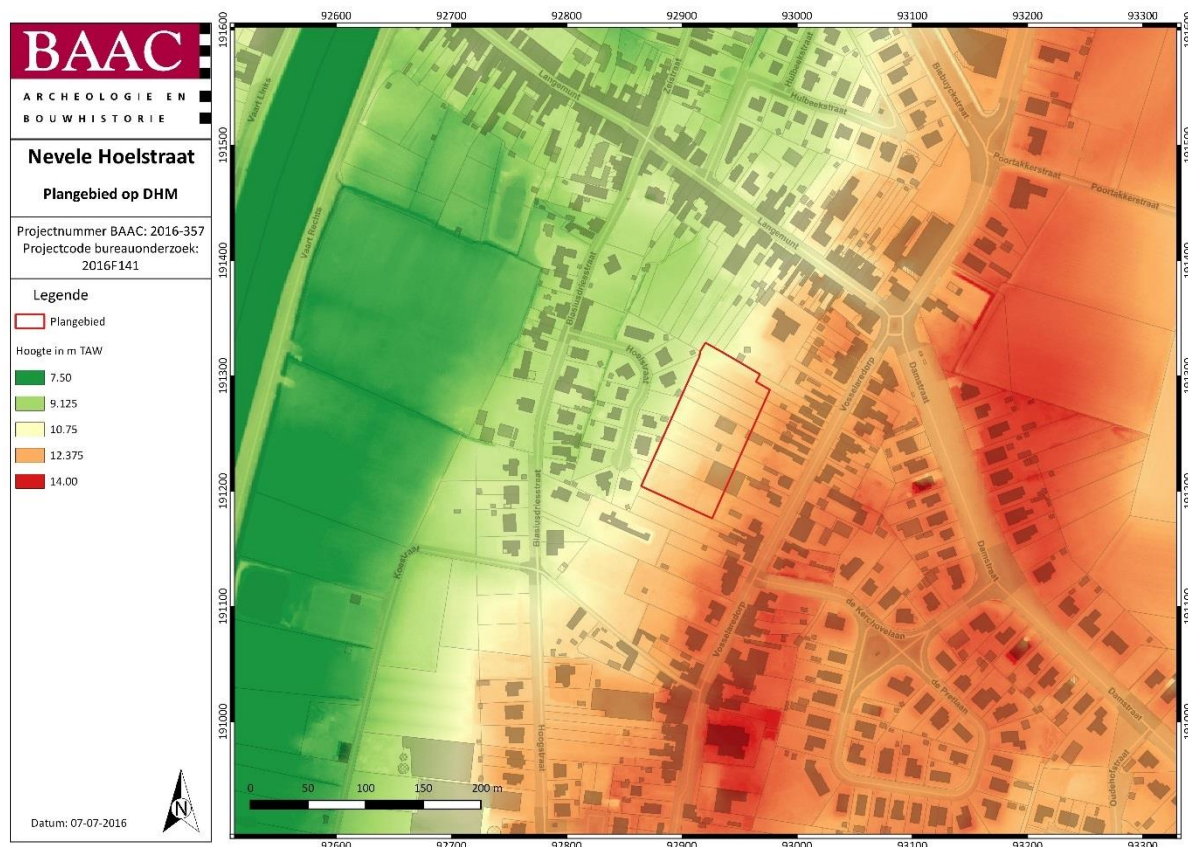
2.2.1 Landschappelijke en bodemkundige situering

2.2.1.1 Topografische situering

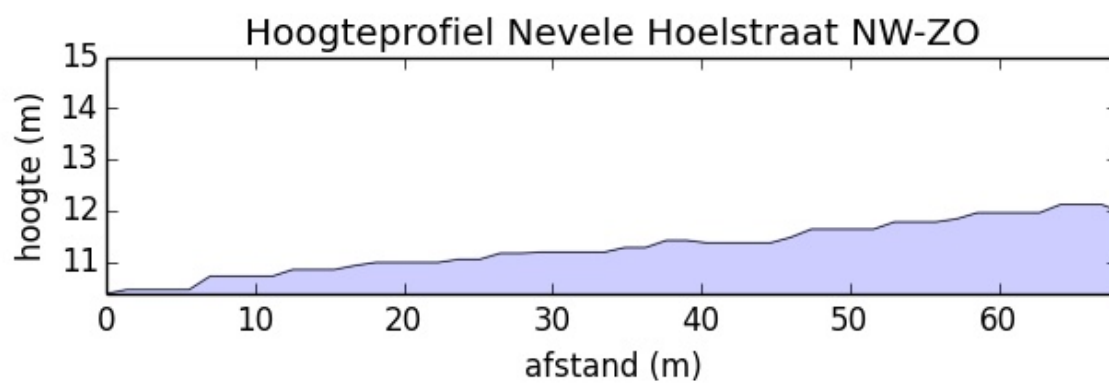
De exacte locatie en de kadastrumnummers van het plangebied zijn weergegeven op Figuur 1. Het plangebied is gelegen aan de Hoelstraat te Vosselare, deelgemeente van Nevele, en heeft een totale oppervlakte van 9132,10 m². Het plangebied wordt aan alle zijden omringd door woningen en tuingebied. Het is gelegen in de tuinzone van de huizen van de straat Vosselaredorp. Luchtfoto's van het plangebied tonen aan dat het plangebied steeds in gebruik was als tuinzone met grasland of bommen en moestuinen met mogelijk een paar serres. Binnen het plangebied bevinden zich heden ten dage nog enkele gebouwen. Deze zijn de enige gekende verstoringen binnen het plangebied en worden geïllustreerd bij 1.1 Administratieve gegevens.

Het terrein zelf stijgt ca. 2m in hoogte van noordwest naar zuidoost (laag naar hoog), zoals aangetoond door middel van de hoogteprofiel en DHM Vlaanderen (zie Figuur 2 en Figuur 3). De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 10,4 en 12,2 m + TAW.

^[2] Beyaert et al

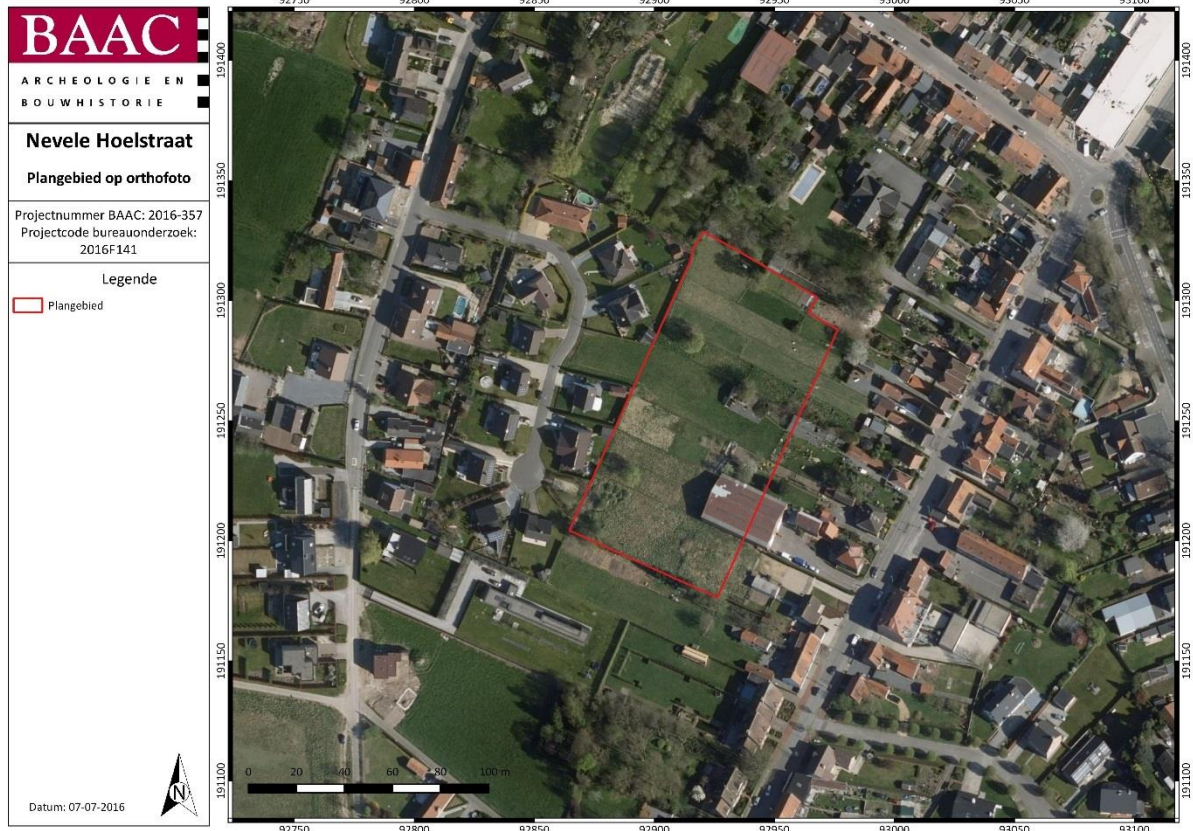
Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)¹

Figuur 3: Hoogteverloop terrein²

¹ AGIV 2016

² AGIV 2016

Figuur 4: Situering van het onderzoeksgebied op een orthofoto

2.2.1.2 Geologie en landschap

2.2.1.2.1 Algemeen

Het plangebied is gelegen in de Hoelstraat te Vosselare, een deelgemeente van Nevele, Oost-Vlaanderen. Het ligt in de vruchtbare zandleemstreek, met de alluviale vallei van de Oude Kale in het westen.³

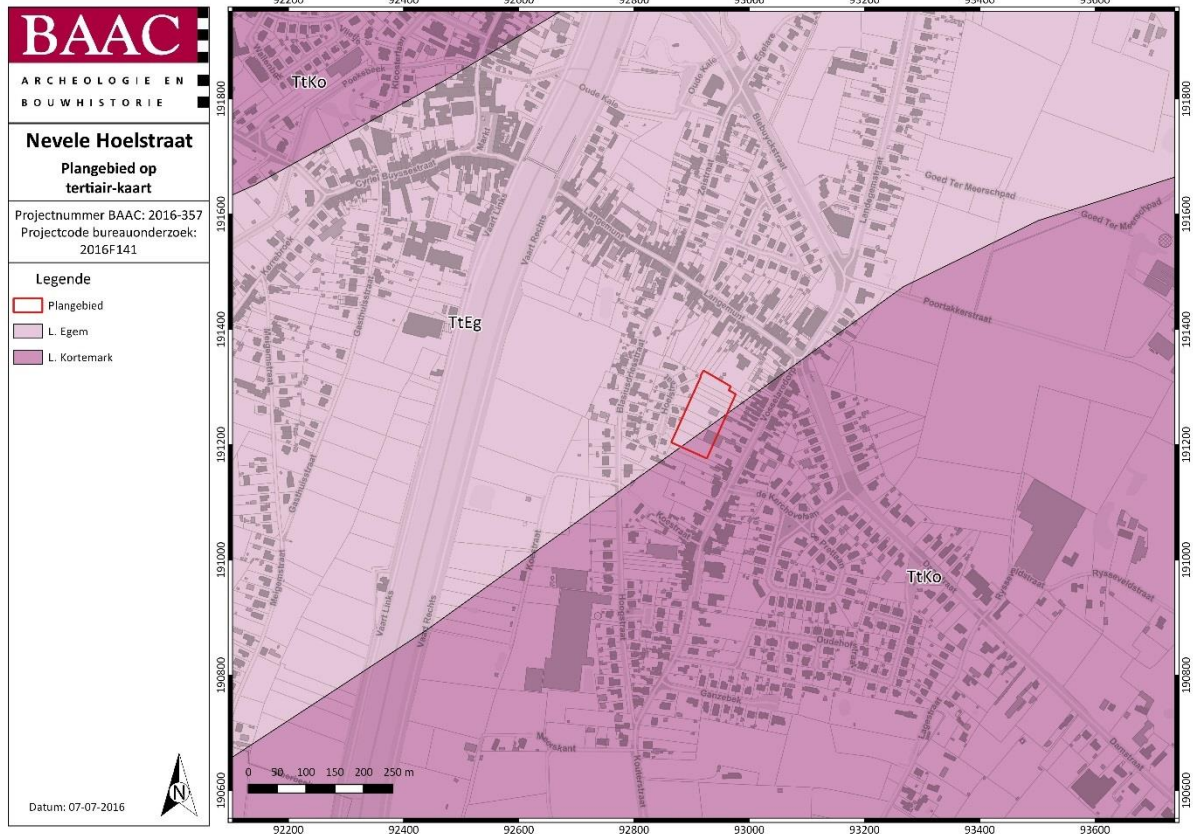
2.2.1.2.2 Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

De formatie van Tielt bestaat uit marien zeer fijn zand en silt, afgezet in de zee die België bedekte tijdens het Midden- tot Laat-Ypresiaan (Vroeg-Eoceen, rond 50 miljoen jaar geleden). De Formatie van Tielt vormt een maximaal 50 meter dik pakket en bestaat uit verschillende leden.⁴ Op basis van de *Databank Ondergrond Vlaanderen*⁵ wordt binnen het plangebied het tertiair substraat gevormd door het lid van Egem (TtEg) dat bestaat uit grijsgroen zeer fijn zand, kleilagen, zandsteenbanken, glauconiet- en glimmerhoudend en door het lid van Kortemark (TtKo) dat bestaat uit grijze tot groengrijze klei tot silt, dunne banken zand en silt (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

³ Lanclus 1989 en Inventaris Onroerend Erfgoed 2016a

⁴ Laga, Louwye & Geets 2001

⁵ DOV Vlaanderen, 2016

Figuur 5: Situering van het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart⁶

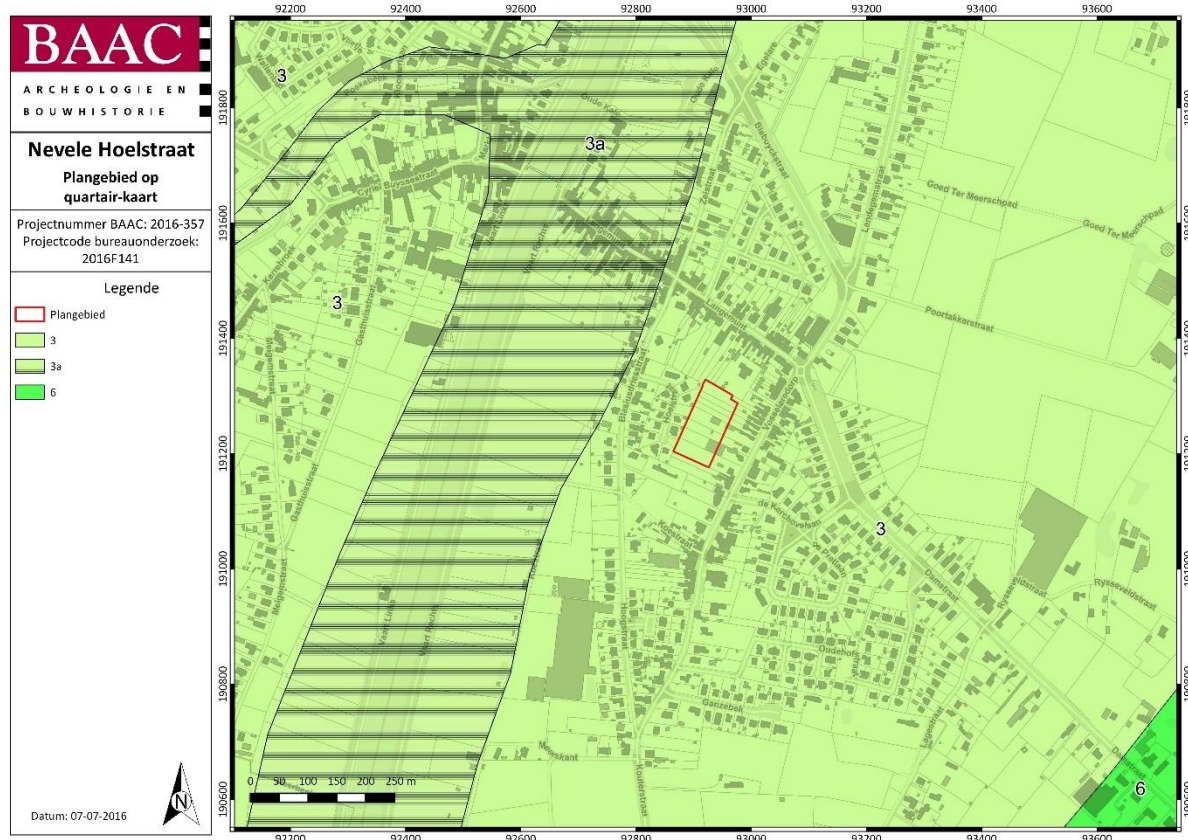
2.2.1.2.3 Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart op schaal 1:200.000 (Figuur 6) bevinden er zich binnen het plangebied mogelijk hellingsafzettingen uit het quartair (**HQ**) en zandige tot siltige eolische afzettingen van het Weischeliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (**ELPw**). Het gaat om zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen. Deze afzettingen, indien ze aanwezig zijn, dekken fluviale afzettingen van het Weichseliaan (**FLPw**) af (Figuur 7).

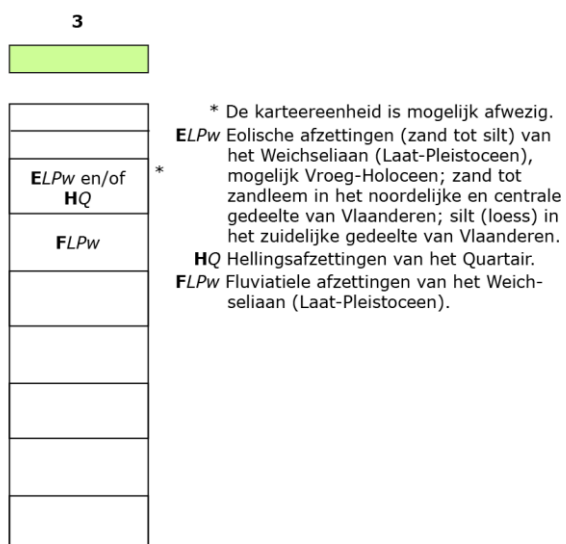
De meer gedetailleerde quartairgeologische kaart op schaal 1:50.000 (zie Figuur 7) vermeldt de aanwezigheid van continentaal niveo-fluviaal, zandig facies (G) en zandig op lemig op zandig fluvioperiglaciaal facies (F2) uit het Weichseliaan.⁷

⁶ DOV Vlaanderen, 2016

⁷ De Moor 1997

Figuur 6: Situering van het onderzoeksgebied op de quartairgeologische kaart schaal 1:50.000⁸

Figuur 7: Kenmerken van de quartairgeologische kaart voor wat betreft het plangebied⁹

2.2.1.2.4 Bodem

⁸ DOV Vlaanderen, 2016

⁹ AGIV 2016

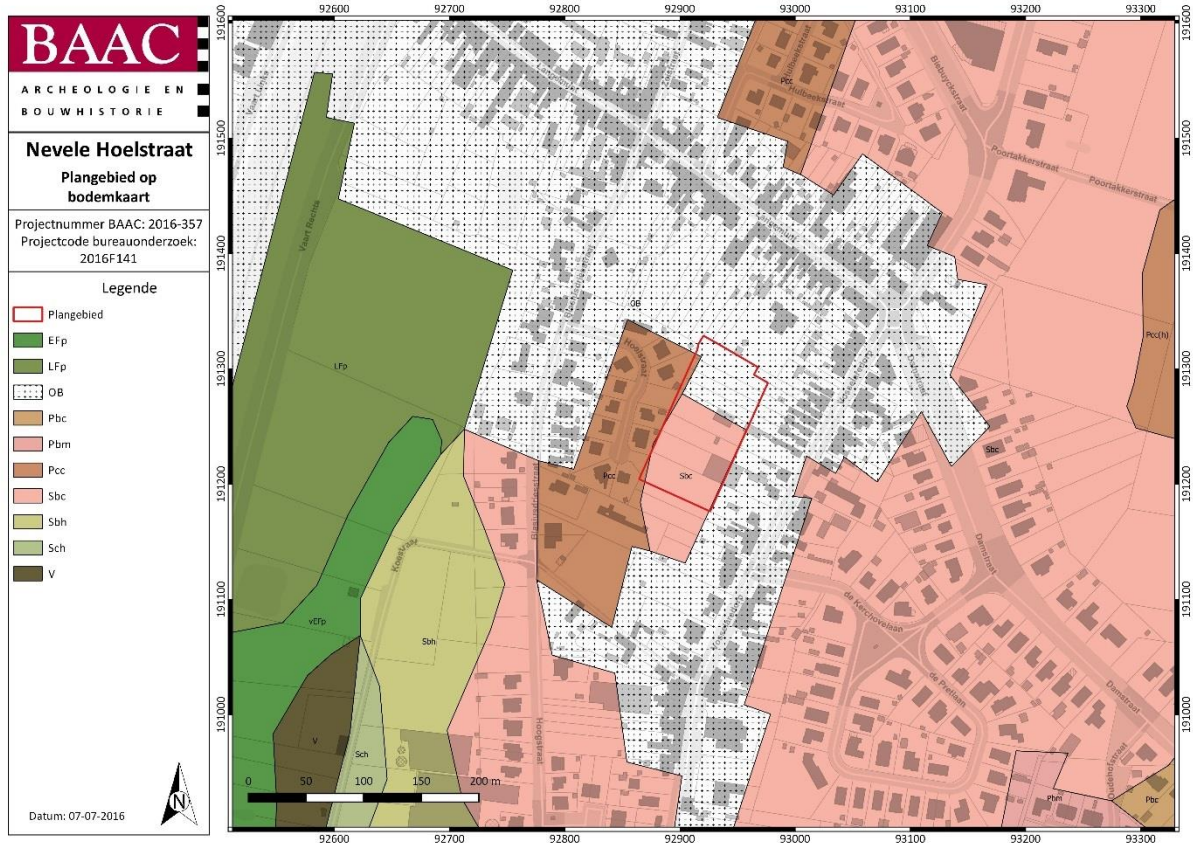
Figuur 8: Situering van het onderzoeksgebied op de quartairgeologische kaart schaal 1:200.000¹⁰

Op de bodemkaart van Vlaanderen¹¹ (Figuur 9) is de bodem in het plangebied gekarteerd als Pcc (Matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont), Sbc (Droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont) en OB (Bebouwde zone).

Het plangebied bevindt zich in een niet gekarteerde zone van de potentiële bodemerosiekaart (Figuur 10). In de ruimere omgeving zijn zones met zeer lage en verwaarloosbare potentiële erosie aanwezig. Volgens de bodemgebruikskaart (Figuur 11) zijn de gronden binnen het plangebied gecategoriseerd als in gebruik voor akkerbouw, andere bebouwing, als weiland en boomgaard. De orthofotosequentie van omstreeks 1971 tot de laatst beschikbare versie toont echter aan dat het plangebied vanaf de jaren '70 steeds als tuinzone in gebruik was, met gras, moestuinen en enkele boompartijen.

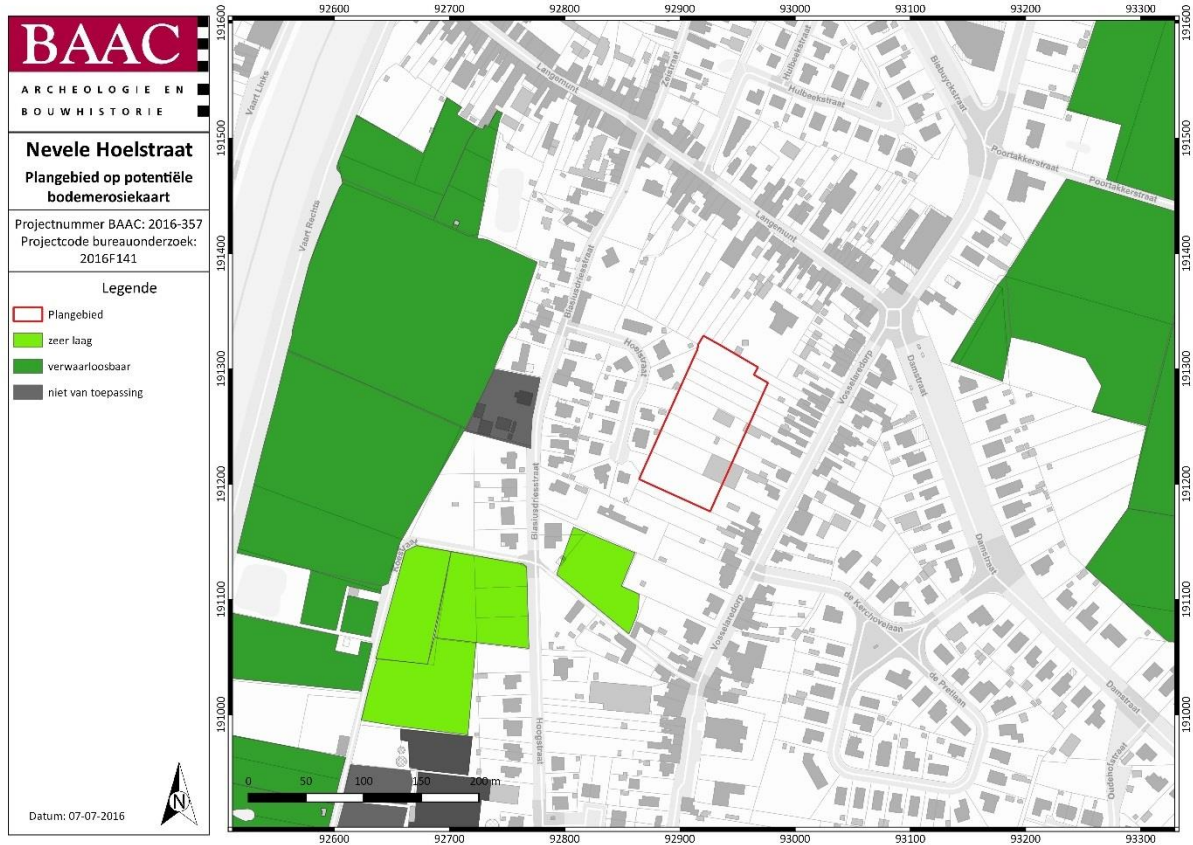
¹⁰ DOV Vlaanderen, 2016

¹¹ AGIV 2016

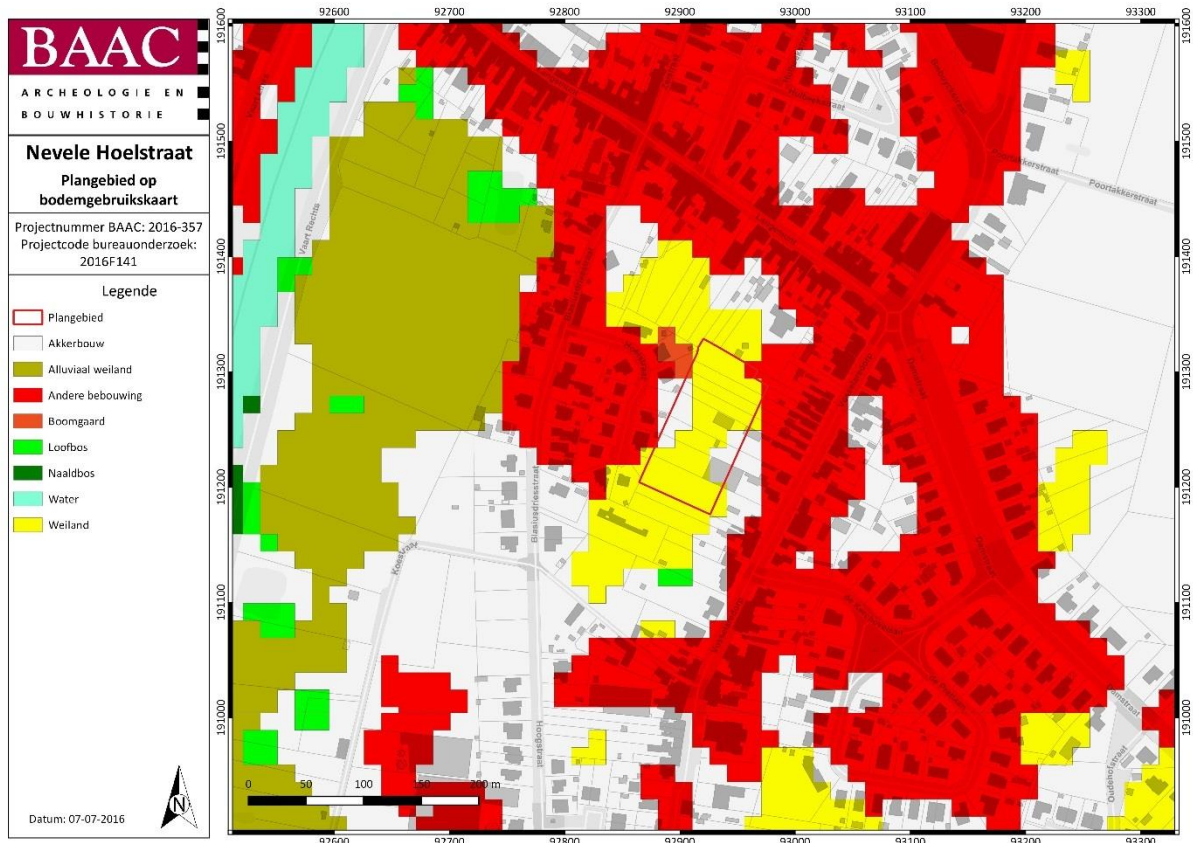
Figuur 9: Situering onderzoeksgebied op de bodemkaart van Vlaanderen¹²

¹² AGIV 2016

Figuur 10: Situering onderzoeksgebied op de bodemosiekaart van Vlaanderen¹³

¹³ AGIV 2016

Figuur 11: Situering onderzoeksgebied op de bodemgebruikskaat van Vlaanderen¹⁴

2.2.2 Historiek

Het onderzoeksgebied ligt in de huidige gemeente Vosselare, een deelgemeente van Nevele. De oudste vermelding van Vosselare vinden we in de jaarboeken van de Sint-Baafsabdij in 693. Hier wordt Vosselare aangeduid als Fursitio. Het maakte deel uit van de kasselrij van de Oudburg van Gent en bezat tot het begin van de 14de eeuw zijn eigen heren, waarna het in bezit kwam van de heren van Nevele.¹⁵

2.2.3 Cartografische bronnen

Een andere belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd, zijn enkele historische kaarten geraadpleegd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Het historisch kaartmateriaal geeft een beeld van hoe (eventuele) bebouwing evolueerde door de eeuwen heen, maar pas vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen, m.a.w. vanaf de 16de eeuw. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op de kaarten geen garantie dat er geen bebouwing geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere

¹⁴ AGIV 2016

¹⁵ Lanclus 1989 en Inventaris Onroerend Erfgoed 2016a

nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven, en was er geen of weinig aandacht voor de “gewone bewoning”/burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

De oudste bruikbare cartografische bron voor het plangebied zijn de Ferrariskaarten, een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.¹⁶

Op de Ferrariskaart (Figuur 12) is te zien dat het onderzoeksgebied gesitueerd is in *Vosselaere, nabij Nevele*. In de directe omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich vooral akker- en grasland. Het plangebied zelf bevindt zich in akkerland. Ter hoogte van de huidige Blasiusdriesstraat bevindt zich reeds bebouwing. In de huidige straat Vosselaeredorp bevinden zich slechts twee huizen en iets verderop ook een kerk met kerkhof. Volgens de Inventaris Onroerend Erfgoed staat hier de huidige Parochiekerk Sint-Eligius. De oudste vermelding van deze kerk, vermoedelijk toen uit hout, dateert van in 1087. De stenen kerk op deze locatie gaat terug tot de 14de eeuw. Deze kerk onderging verscheidene verbouwingen en toevoegingen tussen de 14de en de 19de eeuw. Ze is inmiddels volledig vernieuwd na de Tweede Wereldoorlog. Er zijn wel nog grafstenen uit de 14de en 15de eeuw en later aangetroffen.¹⁷ Er is meer ten noordoosten nog het goed *ter Meersche* te zien. Een legende stelt dat het een verblijfplaats geweest is van de tempeliers. Het was een omwald opper- en neerhof en volgens De Potter en Broeckaert¹⁸ was het ook van dreven voorzien. In de 14de eeuw behoorde het toe aan de familie Van der Meersch van Nevele. Later zou de familie della Faille eigenaar van worden in de 18de eeuw. Er zijn geen zichtbare sporen meer van oude gevels door nieuw aangebrachte gevelbekleding en de vernieuwing van andere bouwelementen.¹⁹

¹⁶ http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html

¹⁷ Lanclus 1989 en Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

¹⁸ De Potter & Broeckaert 1864 via Onroerend Erfgoed 2016c

¹⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016c

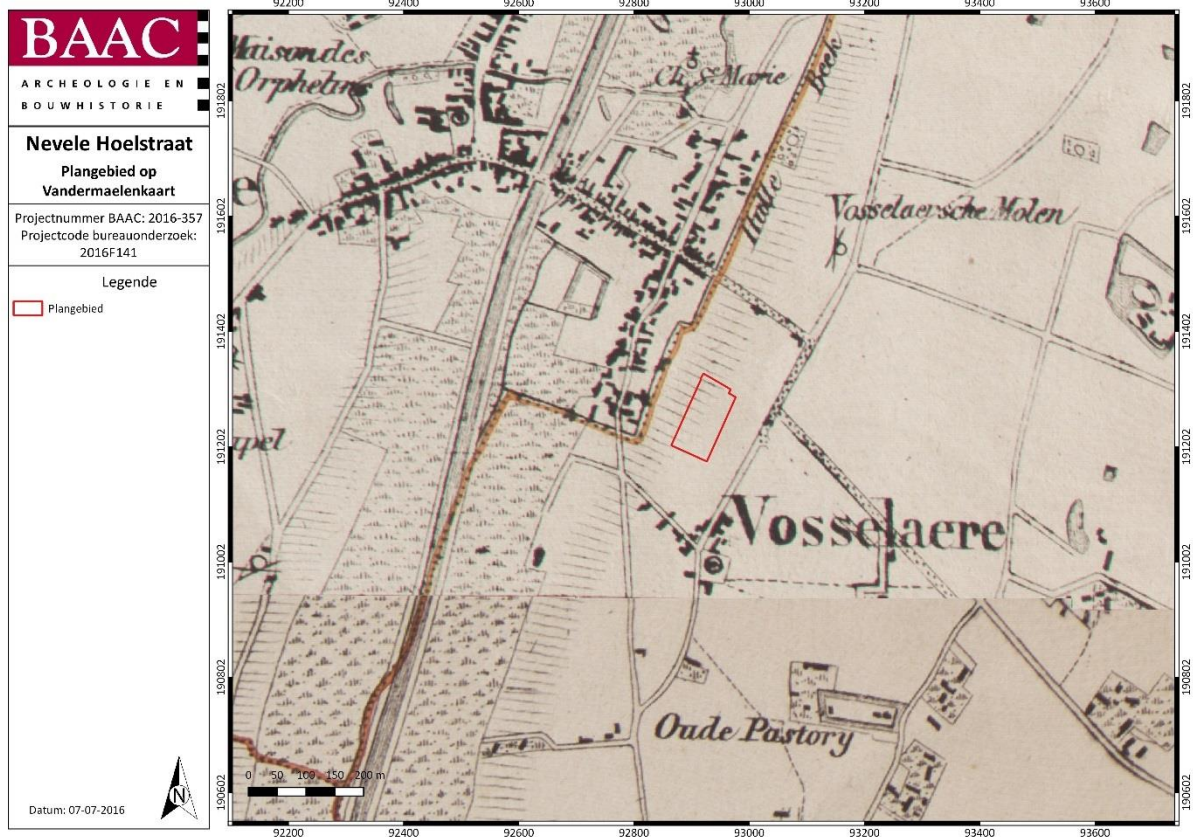

Figuur 12: Ferriskaart met aanduiding van het plangebied²⁰

Een volgende bron zijn de Vandermaelenkaarten, die tussen 1795 en 1869 zijn gemaakt door Philippe Vandermaelen. Zijn gedetailleerde (schaal 1:20.000) 'Carte topographique de la Belgique' is tussen 1846 en 1854 gemaakt en bestaat uit 250 folio's.²¹ Ter hoogte van het plangebied is het beeld hetzelfde als te zien is op de Ferriskaart. Vandermaelen geeft hier wel een hoogteverschil aan ter hoogte van het plangebied. De omgeving rond het plangebied is nog steeds grotendeels onbebouwd en vooral voorzien van akker- en grasland. We zien ook hier weer de vermelding van het *Groot Goed ter Meersche*. Hier is een duidelijker onderscheid te zien tussen opper- en neerhof dan bij Ferraris.

²⁰ Geopunt 2016

²¹ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>

Figuur 13: Vandermaelenkaart uit 1854 met aanduiding van het plangebied²²

De situatie op de Popp-kaart uit de 2de helft 19de eeuw (1842-1879) en deze op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) is hetzelfde als op voorgaande twee kaarten. Er is op deze kaarten wel een perceellijn zichtbaar die het plangebied doorsnijdt.

2.2.4 Archeologische data

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt ons om een inschatting te maken over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Voor het plangebied zelf aan de Hoelstraat zijn er geen archeologische waarden gekend (Figuur 14).²³ Onmiddellijk naast het plangebied werden in 1976 verschillende losse vondsten geregistreerd uit de steentijd, meer bepaald het laat-neolithicum. Deze werden gevonden door Martin Van Haesebrouck. Het gaat om lithisch materiaal in de vorm van lemmers, afslagen en schrabbers. De hoeveelheid wijst volgens A. Janssens op de nabijheid van een kampement.²⁴ Onmiddellijk ten noorden van het plangebied trof men ook losse vondsten lithisch materiaal uit het neolithicum en laat-mesolithicum aan. B. Van Wonterghem meldde een vondst bij het afzavelen in 1956 en in 1965 werd door D. Dhooge ook een losse vondst gemeld. Het gaat hier om een meslemmer en een gepolijste bijl.²⁵

Rondom het projectgebied werden volgende meldingen teruggevonden. Een overzicht:

²² Geopunt 2016

²³ Centraal Archeologische Inventaris 2016

²⁴ Centraal Archeologische Inventaris 2016 locatie 977026, Janssens 1978, Van der Haegen 1998

²⁵ Centraal Archeologische Inventaris 2016 locatie 971105, Janssens 1978

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
977026	LOSSE VONDSTEN LITHISCH MATERIAAL UIT HET LAAT-NEOLITHICUM (ZIE BOVEN)
971105	LOSSE VONDSTEN LITHISCH MATERIAAL UIT HET NEOLITHICUM EN MESOLITHICUM (ZIE BOVEN)
151741	GRAVEN UIT IJZERTIJD-ROMEINSE PERIODE OF MIDDELEEUEWEN, VONDSTCONCENTRATIE BOUWMATERIAAL UIT DE ROMEINSE PERIODE, GEBOUWPLATTEGRONDEN, PAALKUILEN, KUILEN, WATERPUTTEN EN GREPPELS UIT DE VROEGE MIDDELEEUEWEN, ONDERDELEN VAN LOOPGRAVENSTELLING, SPOREN VAN GRANAATINSLAGEN EN GROTE GESCHUTSKUILEN OF MACHINEGEWEERPOSTEN UIT WOII (ZIE ONDER)
154930	INDICATOR LUCHTFOTOGRAFIE – GRAFHEUVEL VAN ONBEPAALEDATERING
971548	LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL, SILEX, UIT DE STEENTIJD, VONDSTCONCENTRATIE AARDEWERK UIT DE IJZERTIJDLAAG (LATE IJZERTIJD)
971550	LUCHTFOTOGRAFISCHE INDICATOR VAN TWEE AANEENRAKENDE CIRKELS EN EEN GRACHT, BEWONINGSSPOREN (ZIE ONDER) VAN FLAVISCHE BEWONING DMV HOUTBOUW EN EEN TWEEDE STEENBOUWFASE EN VONDSTCONCENTRATIE BOUWMATERIAAL UIT DE MIDDEN ROMEINSE TIJD, LOSSE VONDST AARDEWERK UIT DE LATE IJZERTIJD, LOSSE VONDSTEN AARDEWERK UIT DE VROEGE EN LATE MIDDELEEUEWEN
166052	VONDSTENCONCENTRATIE NA METAALDETECTIE EN VONDSTMELDING, METAAL UIT DE 16 ^{DE} EEUW, ZEGELSTEMPEL, DEEL PRIKKANDELAAR, POSTMIDDELEEUEWSE SCHERVEN EN DAKPANNEN
977054	TOEVALSVONDST, VONDSTCONCENTRATIE AARDEWERK UIT DE VROEGE IJZERTIJD OF BEGIN VAN DE LATE IJZERTIJD
971644	MEN VERWACHT HIER MIDDELEEUEWSE BEGRAVING, OMGEVING WAS HET VROEGERE GALGENVELD
977053	GRAFHEUVEL UIT VROEGE/MIDDEN BRONSTIJD, SCHERVEN IN PREHISTORISCHE TECHNIEK, OUDE PERCELERING UIT DE IJZERTIJD
154929	INDICATOR LUCHTFOTOGRAFIE GRAFHEUVEL VAN ONBEPAALEDATERING
977022	LOSSE VONDSTEN LITHISCH MATERIAAL UIT DE STEENTIJD (LAAT-MESOLITHICUM), LEMMER, SCHRABBER, AFSLAGEN
971121	ONDERDELEN VAN VOLMIDDELEEUEWSE MOTTE MET MUURRESTEN VAN DONJON, FUNDERINGEN VAN BRUGGENHOOFDEN
971549	KERK MET VERSCHILLENDE BOUWFASSEN DIE TERUGGAAN TOT DE VROEGE MIDDELEEUEWEN, VLAKGRAVEN UIT DE VROEGE MIDDELEEUEWEN

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied²⁶Figuur 14: CAI-kaart van het onderzoeksgebied met de archeologische vindplaatsen in de omgeving²⁷

In 2010 voerde de Kale-Leie Archeologische Dienst een opgraving uit ter hoogte van de Hoogstraat. Deze opgraving leverde verschillende grondsporen en archeologische objecten op. Het gaat om sporen van begraving, meer bepaald een crematiegraf en een inhumatiegraf. De dateringen van deze graven zijn onzeker, mogelijk zijn deze uit de ijzertijd, Romeinse periode of middeleeuwen. Er werd ook een vondstconcentratie van Romeins bouw materiaal geregistreerd. Verder trof men sporen van gebouwplattegronden van vijf hoofdgebouwen en 11 bijgebouwen, in de vorm van spiekers en hutkommen. Deze gebouwen konden in de vroege middeleeuwen gedateerd worden door middel van het aardewerk. Verder troffen ze er twee waterputten met houten bekisting, verschillende losse paalsporen, kuilen en greppels uit de vroege middeleeuwen. Er werden ook onderdelen van de loopgravenstelling van de Tweede Wereldoorlog aangetroffen en sporen van granaatslagen en geschutskuilen of machinegeweerposten.²⁸

Een noodopgraving van 1996 nabij de Poekebeek leverde bewoningssporen in de vorm van grondsporen en monumentale relict en vondsten op uit de Midden-Romeinse tijd. Het gaat om steenbouw in Doornikse kalksteen, fragmenten van vloerbeton, pleister, muurschilderingen, een U-vormige greppel met paalkuil, voorraadkuil en kleinere kuiltjes, luxe en gewoon aardewerk, een glazen armband en grote hoeveelheden mortel. Er konden twee faseringen ontdekt worden, waarbij fase 1

²⁶ Centraal Archeologische Inventaris 2016²⁷ Centraal Archeologische Inventaris 2016²⁸ De Logi & Schynkel 2010, Vanhee 2011, Centraal Archeologische Inventaris 2016 locatie 151741

de eerste Flavische bewoning, vermoedelijk door middel van houtbouw, is en fase twee bestaat uit een tweede-eeuwse steenbouwfase.²⁹

2.3 Besluit

2.3.1 Archeologische verwachting

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of er in het plangebied structuren zullen aangetroffen worden. Het onderzoeksgebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen. Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is er niets voorhanden wat betreft historische bronnen die relevant zijn voor het onderzoeksgebied zelf. De enige manier om hierover informatie in te winnen is dan ook veldonderzoek met een ingreep in de bodem.

Op basis van een historische, cartografische en archeologische analyse zijn onroerende structuren en roerende elementen voor het plangebied aan de Hoelstraat te verwachten. De historische kaarten geven binnen het plangebied geen indicatie van aanwezigheid van archeologische waarden. Deze kaarten tonen wel duidelijk aan dat het bodemgebruik ter hoogte van het plangebied gedurende de eeuwen stabiel lijkt te zijn gebleven, waarbij er vermoedelijk dus geen grote ingrepen plaatsvonden in de periode van het opstellen van deze kaarten. Ook de luchtfoto's vanaf 1971 tot nu tonen aan dat het plangebied steeds in gebruik bleef als open grasland / tuinzone. De kans dat de bodem onverstoord is gebleven, is groot.

De desktopstudie toont wel aan dat in de omgeving veelvuldig archeologische waarden in de vorm van grondsporen en archeologische vondsten zijn gevonden. In de onmiddellijke en ruimere omgeving van het plangebied werden vele losse vondsten uit de prehistorie geregistreerd. De hoeveelheid materiaal dat op aanliggende percelen aangetroffen werd wijst op de potentiële aanwezigheid van een kampement uit deze periode in de omgeving. Op ca. 350 m³⁰ ten zuiden van het plangebied werden bij een opgraving verschillende sporen van bewoning en begraving aangetroffen die te dateren zijn tussen de ijzertijd en de vroege middeleeuwen. Op ca. 1,2 km ten westen van het plangebied werden bewoningssporen aangetroffen uit de Romeinse periode. De overige gekende archeologische waarden in de ruimere omgeving duiden ook op de potentiële aanwezigheid van archeologische grondsporen en vondsten daterend vanaf de prehistorie tot de nieuwste tijd.

Het bodembestand van het projectgebied is op enkele plaatsen wel reeds verstoord door ingrepen in het landschap in de 20^e eeuw. Er bevinden zich namelijk een deel van een loods, een deel van een woonhuis en twee gebouwen binnen het plangebied. De aanleg van deze structuren zal de grond in zekere mate verstoord hebben. De oudst beschikbare luchtfoto is van slechte kwaliteit, maar lijkt mogelijk nog enkele extra structuren te bevatten binnen het plangebied. Het is onduidelijk welke deze zijn en welke mate deze het bodemarchief verstoord kunnen hebben. Deze worden om deze reden niet opgenomen onder de gekende verstoringen. Het bodembestand lijkt verder niet aangetast te zijn gedurende de laatste eeuwen, waardoor de kans op het aantreffen van archeologische grondsporen en vondsten hoog is.

2.3.2 Potentieel op kennisvermeerdering/afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na afronding van het bureauonderzoek stelt BAAC vast dat verder vooronderzoek noodzakelijk is. Er werd namelijk onvoldoende informatie gegenereerd tijdens deze fase van het vooronderzoek om een

²⁹ De Clercq & Thoen 1997, Centraal Archeologische Inventaris 971550

³⁰ midden plangebied tot midden CAI-polygoon

mogelijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven en dus een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van verdere maatregelen.

Het bureauonderzoek heeft immers aangetoond dat de kans bestaat dat op het terrein aan de Hoelstraat te Nevele nog intacte archeologische waarden aanwezig kunnen zijn. In de directe en ruimere omgeving van het plangebied zijn archeologische resten uit diverse perioden waaronder de steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd en middeleeuwen gevonden. Op basis van de beschikbare gegevens van het bestudeerde kaartmateriaal en de historische en archeologische gegevens uit de directe en ruimere omgeving van het plangebied kan echter niet met zekerheid gezegd worden wat de aard en gaafheid van de eventueel aanwezige waarden binnen de contouren van het plangebied zal zijn. Hiervoor is een ingreep in de bodem noodzakelijk om het potentieel op kennisvermeerdering te onderzoeken. Volgens de potentiële-bodemerosiekaart is er zeer lage of verwaarloosbare bodemerosie in de omgeving van het plangebied te verwachten. Het plangebied zelf bevindt zich in niet-gekarteed gebied wat potentiële bodemerosie betreft.

Een landschappelijk bodemonderzoek kan ook deel uitmaken van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (datzelfde geldt voor een veldkartering en geofysisch onderzoek). Een veldkartering en een geofysisch onderzoek werden niet noodzakelijk geacht voorafgaand aan het opstellen van een programma van maatregelen voor een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kan al gesteld worden dat een vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven noodzakelijk is. BAAC acht een landschappelijk bodemonderzoek in de vorm van een booronderzoek niet noodzakelijk om in te schatten wat de kans op intacte steentijdvindplaatsen in het plangebied is omdat er zich geen gekende vindplaatsen nabij het plangebied bevinden. Er moet wel aandacht worden gegeven aan de mogelijkheid dat er steentijdresten binnen het plangebied aanwezig zouden kunnen zijn tijdens het uitvoeren van een vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Na het aantreffen van een voldoende grote hoeveelheid losse vondsten uit de steentijden is er immers de mogelijkheid dat er een kampement aanwezig is binnen of in de omgeving van het plangebied.

Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuven) is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van het terrein door een beperkt, maar statistisch representatief deel van dat terrein te onderwerpen aan archeologisch onderzoek. Dit representatief staal laat ons toe om de archeologische verwachting te toetsen en een gefundeerde uitspraak te doen over de totale archeologische waarde van het terrein. Over het gehele terrein kunnen archeologische waarden worden verwacht. Enkel ter plaatse van de voormalige bebouwing zou een verstoring verwacht kunnen worden. De impact van de bebouwing en afbraak op het bodemarchief kan enkel met een ingreep in de bodem daadwerkelijk vastgesteld worden.

2.3.3 Samenvatting

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag voor het plangebied aan de Hoelstraat te Vosselare, deelgemeente van Nevele heeft BAAC Vlaanderen bvba in opdracht van Tricon / Jofra Bouw een bureauonderzoek uitgevoerd. Op het terrein zal door Tricon / Jofra Bouw een woonverkaveling van 16 loten met straat, riolering en andere nutsleidingen gerealiseerd worden. Dit gaat gepaard met graafwerken waardoor het bodemarchief zal verstoord worden.

Het betreft enkele percelen die tot op heden als tuinzone / grasland in gebruik waren. Het doel van archeologienota was het inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied en het opstellen van een programma van maatregelen voor een (eventueel) vervolgonderzoek. Gebaseerd op de resultaten van het uitgevoerde bureauonderzoek is de noodzaak voor verder archeologisch onderzoek op het terrein bevestigd.

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van zo veel mogelijk beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Bovendien werden de – nog niet in detail uitgewerkte – plannen van de opdrachtgever geplot op de bestaande situatie. Op deze manier kon een inschatting worden gemaakt van het onderzoekspotentieel van het plangebied aan de hand van bodem- en aardkundige gegevens en kon een specifieke verwachting ten aangaan van de archeologische waarden op het terrein worden vastgesteld.

Het bureauonderzoek toonde aan dat het plangebied waardevolle archeologische resten zou kunnen bevatten vanaf de steentijd tot de nieuwste tijd, waarbij het vermoedelijk vooral zou gaan om artefactvondsten uit de steentijden en/of grondsporen en artefacten, gelinkt aan agrarische bewoning of activiteit uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. De aanwezigheid van vele losse vondsten uit de steentijden, het vermoeden van de aanwezigheid van een kampement uit deze periode in de onmiddellijke omgeving van het plangebied en de bevestigde aanwezigheid van middeleeuwse en Romeinse bewoningssporen in de omgeving van het plangebied vergroot de archeologische potentie van het plangebied.

Met name de sporen en vondsten uit de vroegere perioden zouden een grote kenniswinst voor de omgeving opleveren. Er is tot op heden nog niet veel archeologisch onderzoek door middel van ingreep in de bodem uitgevoerd in de omgeving van het plangebied. Uit de resultaten van het bureauonderzoek bleek dat het overgrote deel van de bodem in het plangebied onverstoord zou zijn. Er is dan ook voor dit deel van het plangebied een zeer reële kans op het aantreffen van intacte archeologische resten. Een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem kan dan ook leiden tot een zekere kenniswinst voor de omgeving binnen een archeologisch kader, ter aanvulling van het huidige bureauonderzoek.

Vanwege het feit dat het terrein nog niet in eigendom van de opdrachtgever is, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen, op een later tijdstip, na het in eigendom komen van de terreinen, uitgevoerd dient te worden.

2.3.4 Samenvatting breed publiek

Het plangebied te Vosselare, Nevele, aan de Hoelstraat heeft een grote kans op het aantreffen van archeologische resten door gekende archeologische vindplaatsen in de ruime omgeving van zowel steentijdvondsten en vondsten en grondsporen uit de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen. Op nabijgelegen percelen aan de Hoelstraat werden vele losse vondsten uit de steentijden aangetroffen, waardoor men vermoedt dat een kampement uit deze periode in de onmiddellijke omgeving aanwezig was. Verder werden verschillende bewoningssporen aangetroffen uit de Romeinse periode, waarbij men gedurende een noodopgraving bewoningssporen in de vorm van grondsporen en monumentale relictten en vondsten aantrof. Het gaat om steenbouw in Doornikse kalksteen, fragmenten van vloerbeton, pleister, muurschilderingen, een U-vormige greppel met paalkuil, voorraadkuil en kleinere kuiltjes, luxe en gewoon aardewerk, een glazen armband en grote hoeveelheden mortel. Een opgraving op ca. 350 m van het plangebied leverde sporen uit de middeleeuwen, waarbij men onder meer verschillende gebouwplattegronden, waterputten, kuilen en greppels registreerde. Het grootste deel van het bodembestand van het plangebied is waarschijnlijk niet verstoord.

3 Lijst met figuren

Figuur 1: weergave van de geplande ingreep op de kadasterkaart	5
Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) ..	8
Figuur 3: Hoogteverloop terrein	8
Figuur 4: Situering van het onderzoeksgebied op een orthofoto	9
Figuur 5: Situering van het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart	10
Figuur 7: Situering van het onderzoeksgebied op de quartairgeologische kaart schaal 1:50.000	11
Figuur 8: Kenmerken van de quartairgeologische kaart voor wat betreft het plangebied	11
Figuur 9: Situering van het onderzoeksgebied op de quartairgeologische kaart schaal 1:200.000	12
Figuur 10: Situering onderzoeksgebied op de bodemkaart van Vlaanderen.....	13
Figuur 11: Situering onderzoeksgebied op de bodemerosiekaart van Vlaanderen.....	14
Figuur 12: Situering onderzoeksgebied op de bodemgebruikskaart van Vlaanderen	15
Figuur 13: Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied.....	17
Figuur 14: Vandermaelenkaart uit 1854 met aanduiding van het plangebied	18
Figuur 15: CAI-kaart van het onderzoeksgebied met de archeologische vindplaatsen in de omgeving	20

4 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	20
--	----

5 Bibliografie

AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN (AGIV) 2016 [online: geraadpleegd juli 2016] via: <http://www.geopunt.be>

BEYAERT M, ANTROP M, DE MAEYER P, VANDERMOTTEN C, BILLEN C, DECROLY JM, ... & WAYENS B 2006. België in kaart: de evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie, Brussel: Lannoo.

CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI) 2016 [online: geraadpleegd 07-07-2016] via: <https://cai.onroerenderfgoed.be>

DE CLERCQ W. & THOEN H. 1997, Archeologie in een serre. Proefopgravingen in een Romeinse steenbouw te Nevele. VOBOV-info, 46, pp. 15-23.

DE LOGI A. & SCHYNKEL E. 2010, Archeologisch onderzoek Nevele - Hoogstraat. 18 januari tot 30 april 2010, KLAD-rapport 19.

DE MOOR G. 1997. Toelichting bij de quartairgeologische kaart. Kaartblad 21 Tielt, ministerie van de Vlaamse Gemeenschapafdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie: Gent.

DE POTTER F. - BROECKAERT J., Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, reeks I, deel 7, Gent, 1864-70, p. 16-17

DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN (DOV) 2016 [online: geraadpleegd juli 2016] via: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>

GEOPUNT 2016 [online: geraadpleegd juli 2016] via: <http://www.geopunt.be>, [QGIS plugin: geraadpleegd juli 2016] via: [geopunt4Qgis](http://www.geopunt.be)

LAGA P., LOUWYE S., GEETS S. (red.) 2001: Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium), *Geologica Belgica* 4(1-2), p. 135-152.

LANCLUS K. 1989: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Oost-Vlaanderen, Arrondissement Gent, Kanton Nevele, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 12N1, Brussel - Turnhout.

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2016a [online: geraadpleegd 07-07-2016] via: <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121345>

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2016b [online: geraadpleegd 07-07-2016] via: <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/35615>

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2016c [online: geraadpleegd 07-07-2016] via: <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/35609>

JANSSENS A. 1978. De steentijdvondsten van Nevele en Vosselare. *Het Land van Nevele*, Jrg. IX, afl.1, pp. 42-48.

VAN DER HAEGEN G. 1998. Steentijdvondsten in het Land van Nevele. *VOBOV-info*, 47, pp. 6-12.

VANHEE D. 2011, Jaarverslag 2010. Kale-Leie Archeologische Dienst, pp. 82-90

